

УДК 336.226.322(477)

**Очеретько Л.М.,
к.е.н., доцент кафедри фінансів та банківської справи,
Кузнецова В.Б.,
Запорізький національний технічний університет**

АНАЛІЗ ПОЗИТИВНИХ ЗМІН ПОДАТКУ НА ДОДАНУ ВАРТІСТЬ

Постановка проблеми. З ухваленням Податкового кодексу розпочато податкову реформу, спрямовану на демократизацію податкової системи, дотримання принципу добровільності сплати податків, створення сприятливих умов оподаткування, активізацію інвестиційної діяльності, скорочення витрат платників податків та держави на адміністрування податкових платежів.

У Податковому кодексі не лише модифіковано існуючу податкову базу, а й вдосконалено деякі види податків, принципи та норми оподаткування. Так, у ньому передбачено особливості оподаткування ПДВ: податкові періоди, які, для більшості платників, стали відповідати календарному місяцю, процедура автоматичного бюджетного відшкодування тощо.

У зв'язку з цим виникає об'єктивна необхідність аналізу позитивних змін податку на додану вартість.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В Україні ПДВ – один із головних податків податкової системи країни, тому він є предметом широких дискусій серед науковців через зниження його бюджетонаповнюючої ролі.

Питання функціонування ПДВ часто виступали предметом досліджень вчених та науковців і розглядалися у працях О. Данилова, А. Дриги, Б. Карпінського, В. Копилова, І. Луїної, І. Лютого, В. Мельника, Л. Новицької, М. Петренка, С. Салівона, А. Сігайова та інших. Більшість з них порушували проблему бюджетного відшкодування ПДВ як основну причину його неефективності в українських умовах розвитку податкової системи.

На думку окремих науковців, прийняття Податкового кодексу України дає можливість поліпшити адміністрування ПДВ, зокрема, щодо здійснення бюджетного відшкодування. Незважаючи на значну кількість наукових праць, присвячених податку на додану вартість, питання вдосконалення все ще залишаються актуальними і до сьогодні.

Постановка завдання. Метою статті визначено: провести аналіз позитивних тенденцій податку на додану вартість: надходження ПДВ від фізичних та юридичних осіб, виконання плану зі збору ПДВ; визначити роль автоматичного відшкодування та його вплив на загальний рівень надходжень ПДВ.

Виклад основного матеріалу дослідження. Податок на додану вартість – непрямий податок, який нараховується та сплачується відповідно до норм Податкового кодексу України, а саме розділу V [1].

Наявність податку є однією з обов'язкових умов вступу країн до Європейського Союзу. З метою поповнення державного бюджету податок на додану вартість було введено і в Україні. На початку 90-х років його ставка складала 28%, на сьогоднішній день її зменшено до 20%. Податковий кодекс України передбачає подальше зменшення ПДВ до 17% з 1 січня 2014 року [2; 3].

Проведемо аналіз податку на додану вартість на основі даних ДПА Хортицького району міста Запоріжжя. Так, станом на 1 січня 2012 р. на обліку в органах Хортицької податкової служби м. Запоріжжя перебувають 429 юридичних та 252 тис. фізичних осіб – платників податку на додану вартість.

Одним із основних пріоритетів Департаменту адміністрування податку на додану вартість ДПА Хортицького району міста Запоріжжя є організація роботи шляхом розробки пропозицій щодо вдосконалення податкового законодавства з ПДВ. Ще одним завданням є виконання заходів з реалізації державної регуляторної політики та розробки методології застосування законодавства з ПДВ.

Слід зазначити, що суми, які надходять до бюджету з податку на додану вартість з вироблених в Запоріжжі товарів щороку зростають. Зокрема, у 2011 р. вони досягли 28650,8 тис. грн., що на 22,23% більше ніж у 2010 р., та на 16,3% – ніж у 2009 році. Надходження ПДВ від фізичних та юридичних осіб Хортицького ДПА в місті Запоріжжі наведено табл. 1.

Таблиця 1

Надходження ПДВ від фізичних та юридичних осіб Хортицького ДПА

Роки	тис. грн.	%
01.01.2009р. – 31.12.2009р.	20144,1	
01.01.2010р. – 31.12.2010р.	23440	116,3% порівняно до 2009 року
01.01.2011р. – 31.12.2011р.	28650,8	122,23 %порівняно до 2010 року

Збір податку на додану вартість перевищує заплановані показники. Зокрема в 2011 р. заплановані показники становили 27397,3 тис. грн., а по факту – 28650,8 тис. грн. Загалом завдання зі збору ПДВ, установлене мінфіном України на 2011 рік, виконано на 104,5% [4; 5]. В динаміці виконання плану показано в табл. 2.

Таблиця 2

Виконання завдань зі збору ПДВ Хортицького ДПА

тис.грн.

Рік	План	Факт	%
2009р.	19790	20144,1	101,78
2010р.	22659,9	23440	103,4
2011р.	27397,3	28650,8	104,5

Також позитивною тенденцією податку на додану вартість є бюджетне відшкодування. Відповідно до підпункту 14.1.18 статей 14 Податкового кодексу України (ПК) бюджетне відшкодування – це відшкодування негативного значення ПДВ на підставі підтвердження правомірності сум бюджетного відшкодування ПДВ за результатами перевірки платника, у тому числі автоматичне бюджетне відшкодування в порядку і за критеріями, визначеними в розділі V Кодексу. Сума ПДВ, що підлягає сплаті (перерахуванню) до бюджету або бюджетному відшкодуванню, визначається як різниця між сумою податкового зобов'язання звітного податкового періоду і сумою податкового кредиту такого звітного податкового періоду. Згідно з ПК, як і Законом про ПДВ, позитивний результат звітного періоду підлягає сплаті до бюджету, а негативний – зменшує податковий борг або переноситься на наступний період (пункти 200.1-200.3 статті 200 ПК), і лише якщо в наступному періоді результат знову виявиться негативним, можна розраховувати на бюджетне відшкодування.

За результатами камеральної перевірки можливо автоматичне відшкодування податку на додану вартість. Порядок такого відшкодування відрізняється від звичайного:

- а) скороченням строку камеральної перевірки з 30 до 20 днів;
- б) відсутністю можливої виїзної перевірки органом податкової служби;
- в) скороченням строків надання податківцями висновку до Держказначейства з 5 до 3 днів;
- г) скороченням строку перерахування Держказначейством відшкодування з 5 до 3 днів.

Крім того, враховані норми, що матимуть вплив на відшкодування ПДВ платникам податку.

Позитивний вплив на зменшення відшкодування ПДВ, направлений на покращення адміністрування податку, зокрема:

- подання платниками з податковою декларацією копію реєстрів податкових накладних в електронному вигляді;

- анулювання реєстрації платників ПДВ у разі внесення запису до Єдиного реєстру юридичних та фізичних осіб про відсутність юридичної або фізичної особи за її місцезнаходженням, а також, якщо установчі документи особи, зареєстрованої як платник податку, за рішенням суду визнані недійсними, що дозволить запобігти безпідставному відшкодуванню з бюджету.

При цьому, встановлення Податковим кодексом України автоматичного відшкодування та відповідальності держави за несвоєчасне відшкодування платникам податку на додану вартість з державного бюджету позитивно вплине на своєчасне відшкодування ПДВ

Плюси цих критеріїв (пп. 200.19.6 ПКУ) стосуються: чисельності працівників перевищує 20 осіб у кожному з останніх чотирьох звітних періодів (кварталів); залишкової вартості (у податковому обліку) власних основних фондів для ведення задекларованої діяльності перевищує заявлену суму відшкодування за попередні 12 місяців; рівня податкового навантаження з податку на прибуток є вищим від середнього по галузі в кожному з останніх чотирьох звітних періодів (кварталів) з податку на прибуток.

Зауважимо, що всі платники ПДВ заявляють відшкодування однаково. Перевірка відповідності критеріям проводитиметься податківцями в автоматизованому режимі протягом 15 календарних днів після граничного терміну подання декларації.

Після перевірки кожного заявника на відповідність критеріям податковий орган відправляє тим із них, хто не відповідає критеріям, рішення із детальними поясненнями і розрахунками за критеріями, значення яких не дотримано.

Таким чином, максимально можливий строк отримання автоматичного відшкодування більше ніж у двічі коротший за аналогічний строк отримання звичайного відшкодування (за умови проведення виїзної перевірки). Підприємство, яке відповідає критеріям для автоматичного відшкодування, отримує відшкодування максимум за 40 днів, а це перевага в 14 днів [6; 7].

До переліку платників ПДВ, які першими отримають його відшкодування в автоматичному режимі, включено 2 підприємства [8].

Передумовою переходу до нових методів адміністрування ПДВ є впровадження електронної звітності. Кількість платників податку на додану вартість, які звітують в електронному вигляді

засобами e-mail, постійно зростає: у 2009 р. – 38, у 2010 р. – 67, у 2011 р. – 95 осіб. Метою цих дій є мінімізація суб'єктивного впливу на платника податку та мінімізувати контакти податкового інспектора з платником податків [2; 4].

Висновки з проведеного дослідження. Отже, нововведення, пов'язані з прийняття Податкового кодексу, стали позитивним кроком на шляху вдосконалення механізму відшкодування ПДВ. Так, автоматичне відшкодування ПДВ, скорочуючи терміни отримання таких коштів, підвищує ліквідність та платоспроможність вітчизняних підприємств, а отже, забезпечує стабільне функціонування національної економіки. Проте головним пріоритетом в напрямі вдосконалення бюджетного відшкодування ПДВ повинен стати пошук шляхів вирішення проблеми зниження податком бюджетонаповнюючої ролі, яка з року в рік набуває все загрозливіших тенденцій.

Проаналізувавши різноманітні позитивні аспекти зміни податку на додану вартість Хортицької ДПА в місті Запоріжжя, можемо констатувати: надходження ПДВ від фізичних та юридичних осіб щороку зростають, збір податку на додану вартість перевищує заплановані показники, відшкодування в автоматичному режимі включено 2 підприємства. Це свідчить про те, що процес адміністрування почав активно вводитись в дію.

Бібліографічний список

1. Податковий кодекс України від 02.12.2010р. №2755 – VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua>.
2. Соколовська А. М. Податкова система держави: теорія і практика становлення / А. М. Соколовська. – К. : Знання-Прес, 2004. – 454 с.
3. Державна податкова адміністрація в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.sta.gov.ua>
4. Івасінський А. Правові перспективи удосконалення відшкодування податку на додану вартість в Україні з урахуванням європейського досвіду / А. Івасінський [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Nivif/2011_3/3.pdf
5. Лапшин Ю. Податок на додану вартість: позитивні тенденції / Ю. Лапшин // Вісник податкової служби України. – 2011. – № 11. – С. 6-7.
6. Відшкодування ПДВ в податковому кодексі України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://kogni.ucoz.ua/news/vidshkoduvannja_pdv_v_podatkovomu_kodeksi_ukrajini/2011-03-15-198
7. Германова О. Автоматичному відшкодуванню – бути! / О. Германова // Вісник податкової служби України. – 2011. – № 11. – С. 3-4.
8. Торубка Г. І. Аналіз позитивних тенденцій податку на додану вартість у 2011 році / Г. І. Торубка [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://libfor.com/index.php?newsid=352>

Анотація

У статті розглянуто позитивні тенденції податку на додану вартість: надходження ПДВ від фізичних та юридичних осіб, виконання плану зі збору ПДВ. Визначено роль автоматичного відшкодування, його вплив на загальний рівень надходжень ПДВ.

Ключові слова: податок на додану вартість, податковий кредит, податкове зобов'язання, бюджетне відшкодування.

Аннотация

В статье рассмотрены позитивные тенденции налога на добавленную стоимость: поступление НДС от физических и юридических лиц, выполнение плана со сбора НДС. Определена роль автоматического возмещения, и его влияние на общий уровень поступлений НДС.

Ключевые слова: налог на добавленную стоимость, налоговый кредит, налоговое обязательство, бюджетное возмещение.

Annotation

In the article the positive tendencies of tax are considered value-added: receipt of VAT from physical and legal persons, fulfilling the plan from collection of VAT. The role of automatic compensation, and his influence, is certain on the general level of receipts of VAT.

Key words: value-added tax, tax credit, tax obligation, budgetary compensation.